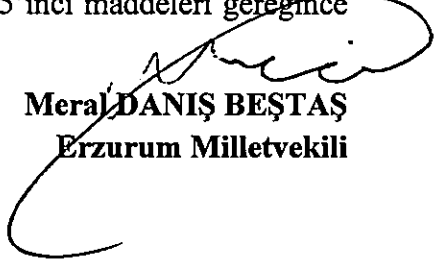

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

22 Ağustos 2024 tarih ve "32640" sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanan İşlenmeyen Tarım Arazilerinin Tarımsal Amaçlı Kiraya Verilmesine İlişkin Yönetmeliğe göre iki yıl üst üste ekilmeyen tarım arazileri kiraya verilebilecektir. Her ne kadar; düzenleme ile ekilmeyen tarım arazilerin kiralanmak suretiyle ekilmesinin hedeflendiği bildirilse de düzenlemenin; bahsi geçen ekilmeyen arazilerin neden ekilmediği hususunda yeterli araştırma yapılmadan hazırlanmış olduğu aşıkardır. Bu bağlamada; ekilmeyen arazilerin ekilememesinin gerçek sebeplerinin tespiti, çiftçiyi arazisini ekemeyecek duruma düşüren ekonomik, ekolojik ve hatalı üretim politikalarının tespiti ve çiftçinin üretimden çekilmesinin sebeplerinin belirlenmesi ve çözüm üretilmesi amacıyla Anayasanın 98, İç Tüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

Meral DANIŞ BEŞTAŞ
Erzurum Milletvekili

GEREKÇE

İki yıl üst üste ekilmeyen tarım arazilerinin Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından kiralanabileceğine ilişkin düzenleme; 23 Mart 2023'te Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun 8/K maddesine yapılan ekleme ile kanunlaştırıldıktan sonra; 22 Ağustos 2024 tarih ve "32640" sayılı İşlenmeyen Tarım Arazilerinin Tarımsal Amaçlı Kiraya Verilmesine İlişkin Yönetmelik, Resmi Gazete 'de yayımlanmıştır. Buna göre; iki yıl üst üste ekilmeyen tarım arazilerinin Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından kiraya verilebilecek, kiralama işlemlerine ilişkin İl ve ilçe Tarım Orman Müdürlüklerince kurulan komisyonlar yetkili kılınacak, kiralama aşamasında rayiç bedel tespiti yapılarak kira geliri arazi malikine verilecektir. Yanı sıra yönetmelikte kiralama usulüne ilişkin öncelikler düzenlenerek; toprakların öncelikli olarak o yörede yaşayan çiftçilere, köylülere, kooperatiflere, sivil toplum kuruluşlarına ya da benzeri yapıdaki kuruluşlara kiralanacağı ifade edilmiştir.

Her ne kadar; düzenleme ile ekilmeyen tarım arazilerin kiralanmak suretiyle ekilmesinin hedeflendiği bildirilse de bahsi geçen ekilmeyen arazilerin neden ekilmediği hususunda yeterli araştırma yapılmadan hazırlanmış olduğu aşıkardır.

Coğrafyamızda özellikle son yıllarda artan girdi maliyetleri, azalan taban fiyat uygulamaları, ekolojik kırımın tarım üzerine olan olumsuz etkileri, çiftçiye sağlanan yetersiz

destekler, vergi adaletsizlikleri, çiftçinin altından kalkamadığı pirim borçları gibi birçok etken tarım arazilerinin ekilememesinin başlıca sebeplerindendir.

Çiftçi halihazırda üretim için gerekli girdi maliyetlerini karşılayamazken; 29 Ağustos 2024 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararı ile, 2025 yılından itibaren gübre ve mazot desteği ile 17 üründe verilen fark ödemesi (prim) desteği tamamen kaldırılmıştır. Çiftçi son kez 2024 üretim yılı için gübre, mazot ve prim desteği alacaktır.

Ekili tarım arazilerinin ve üretimin arttırılması için uygulandığı ifade edilen bu yönetmelik ile zaten yetersiz olan desteklerin tamamen kaldırılması kararı da açıkça çatışmaktadır.

Uygulamanın gerekçesi olarak arazilerin ekilmeme sebebinin miras kavgaları ya da ihtiyaç duyulmaması yahut kişisel tercihi gibi gösterilmesi gerçeği yansıtmamaktadır. Her geçen gün ekili tarım alanlarının azalıyor olduğu gerçeği ile yüz yüze olsak da üretimden çekilen çiftçi sayısı da bir o çarpıcı boyutlara ulaşmıştır.

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) araştırma raporuna göre 2022 yılı ocak ayında çiftçi sayısında yüzde 13,2 (75 bin) düşüş görülmüştür. Söz konusu düşüşle birlikte, çiftçi sayısı 493 bine gerilemiştir. Yine resmi verilere göre kayıtlı çiftçi sayısı son 5 yılda yaklaşık yüzde 29, son 10 yılda ise yüzde 55 civarında azalmış ve hatta TÜİK verilerine göre; tarımda istihdam edilenlerin sayısı 2002’de 7 milyon 458 bin kişiyken bu Eylül 2021’de ise 4 milyon 974 bine düşmüş, buna göre tarımda istihdam edilenlerin sayısı son 19 yılda yüzde 33; son 10 yılda ise yüzde 26 gerilemiştir.

Açılan verilerin de gösterdiği üzere; Çiftçi arazisini tabiri caizse kişisel tercih sebebiyle değil; ekolojik krizin, ekonomik krizin, vergi adaletsizliklerinin artan girdi maliyetlerinin karşılanamaması sebebiyle ekememektedir. Bir anlamda çiftçi üretimden çekilmek zorunda bırakılmaktadır.

Bu alanda yaşanan yüzlerce sorunun giderilmesi, çiftçinin kendi arazisinde, kendi üretim araçları ile üretim yapabilmesinin çarelerini aramak, tarımsal üretim noktasındaki yapısal, ekonomik sorunların giderilmesi, hatalı üretim politikalarının tespiti ve terk edilmesi mümkünken; mülkiyet sahibi çiftçilerin arazilerinin başka gerçek kişi ya tüzel kişiliğe haiz kurumlara kiralanacak olması; mevcut anlamda yapısal sorunlardan ve ekonomik sıkıntılardan muzdarip olduğu için üretimden çekilen sınıflı üretimden uzaklaştırarak kendi toprağında vasıfsız bir eleman haline getirecektir. Mevcut arazilerde üretime başlayabilecek kesim ise yine ekonomik/sınıfsal olarak verili koşullara sahip, halihazırda üretim yapabilen, büyük işletmeler ya da sermayedarlar olacaktır. Gelir sıkıntısı ile boğuşan küçük çaplı üreticinin / çiftçinin bir diğer çiftçinin arazisini kiralayıp ekemeyeceği ise aşıkardır. Bu anlamda özetle bu uygulama; küçük alanda üretim yapan çiftçiyi büyük sermayedar karşısında yok olmaya mahkum edilecektir.

Yanı sıra; düzenleme Anayasa’da güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlali bakımından da kayda değer hukuka aykırılıkları içeriğinde barındırmaktadır. Öncelikle bizzat mülkiyet hakkını konu edinen bu düzenleme sınırsız bir hak olarak tanımlanan mülkiyet hakkını kısıtlaması bakımından yalnızca kanun ile ve muhakkak ki “kamu yararı” şartını taşıması halinde hukuka uygun düşebilecektir. Yukarıda izah edildiği üzere düzenlemenin; üretimi arttıracığı yönünde bir çıktısının olmayışı aksine çiftçiyi büyük işletmeler karşısında üretimden çekilmeye mahkum edeceği noktasında kamu yararına haiz değildir.

Teklifin içeriğindeki muğlak ifadeler de uygulama sırasında doğacak hukuka aykırılıklara zemin hazırlayacaktır.

İl müdürlüklerince kurulacak olan Arazi Tespit ve Arazi Kiralama Komisyonlarında görev alacak personellerin konu hakkındaki uzmanlık alanları ve yetkinliğine ilişkin herhangi bir husus belirlenmemiştir.

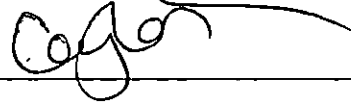
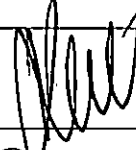
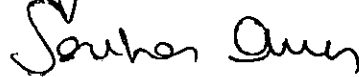
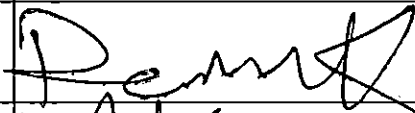
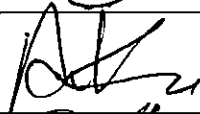
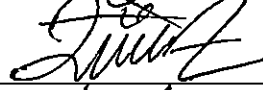
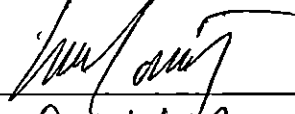
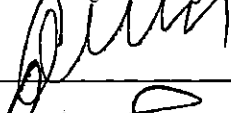
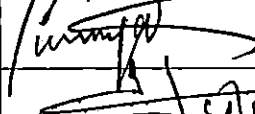
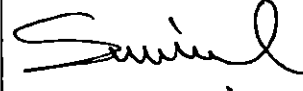
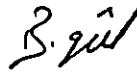
Kiralanacak tarım arazilerinin tespiti hususunda ise yönetmelik ile belirlenmiş olan yöntemler elverişli olmayıp uygulamada birçok sorunu ve hatayı beraberinde getirecektir. Tespit edilen alanlara itiraz süresinin 5 gün kadar kısa bir süre olması; yanı sıra listelerin köylerde internete erişimde sorun yaşayacak kesim tarafından ulaşılabilir olmaması itiraz hususunda birçok hak gaspını beraberinde getirecektir.

Kurulacak komisyonların kararlarına ilişkin işler ve ulaşılabilir bir denetim mekanizmasının oluşturulmamış olması da bir diğer önemli sorundur.

Arazilerin kiralanması için başvuru yapan gerçek ve tüzel kişilerin başvurularının şeffaflık ilkesine uygun olarak yayımlanması bu aşamada oluşabilecek bir kayırma olmaması adına çok önemliyken bu hususta herhangi bir düzenleme yapılmamıştır.

Dokuzuncu maddenin on altıncı fıkrasında belirtilen; “hak sahiplerine ulaşılabilmesi durumunda kira geliri kamu bankasına nemalandırılır” düzenlemesi de muğlak olup, malikler için hak kayıplarının önünü açacaktır.

İzah ettiğimiz sebeplerle; ekilmeyen arazilerin ekilememesinin gerçek sebeplerinin tespiti, çiftçiyi arazisini ekemeyecek duruma düşüren ekonomik, ekolojik ve hatalı üretim politikalarının tespiti; 23 Ağustos 2024 sayılı Resmi Gazete ‘de yayımlanan İşlenmeyen Tarım Arazilerinin Tarımsal Amaçlı Kiraya Verilmesine İlişkin Yönetmeliğin işlevselliğinin ve kamu yararı bakımından işlerliğini görmek açısından da elzemdir. Bu bağlamda ekilmeyen tarım arazilerinin ekilememe sebeplerinin tespiti ve çiftçinin üretimden çekilmesinin sebeplerinin belirlenmesi ve çözüm üretilmesi amacıyla Meclis Araştırması açılmasını talep etme zarureti hasıl olmuştur.

1	NEJLA DEMİR	AĞRI	
2	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
3	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	
4			
5	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	
6	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	
7	PERİHAN KOCA	MERSİN	
8	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
9	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
10	ZEYNEP ODUNCU	BATMAN	
11	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	
12	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	
13	OSMAN CENGİZ ÇANDAR	DİYARBAKIR	
14	SÜMEYYE BOZ	MUŞ	
15	ÖMER FARUK HÜLAKÜ	BİNGÖL	
16	ONUR DÜŞÜNMEZ	HAKKARİ	
17	GEORGE ASLAN	MARDİN	
18	SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP	BİTLİS	
19	BURCUGÜL ÇUBUK	İZMİR	
20	CELAL FIRAT	İSTANBUL	